

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

4. Specialis actus superbiæ, qui primum Luciferi peccatum, fuit affectus
æqualitatis cum Deo in natura.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

CERTAMEN IV.

Specialis actus superbia, qui primum Luciferi peccatum, fuit affectus equalitatis cum Deo in natura.

1. **H**Ac de re fuit Patrum, & scholasticorum sententia plures. Prima asserit Angelorum peccatum fuisse desiderium equalitatis cum Deo absolute tale, siue in natura, nec solum secundum aliquam similitudinem ita scotus censet 2. d. 6. q. 1. §. dicitur, & §. quia tandem. Gabriel. a. 3. dub. 2. Maior ibi q. 1. §. quia tamen ad primum Ballolus q. 1. Lichetus q. 2. a. 2. Molin. ad q. 63. a. 2. & 3. de vnica m. 3. S. Thomam, cum Scoto concilians: quod hic, de efficacia voluntate, quæ electio, propria, & mediocrum sit, uti & S. Thomas negat, ac solum de simplici, quam non negat, sed concedit affirmet vtrumque scilicet docens vtrumque ex Doctrina Aristotelis 3. ethicor. c. 1. & 2. Adde Ariagm d. 24. sect. 4. præsertim sub fin. ubi ita de facto peccasse Luciferum probabilissimum censet. Molina vero satis probabilis. De possibili asserit Valsq. d. 2. q. 2. est in questione de facto incertum id puter cum scriptura loca. 1. 14. super astra Dei exaltabo solium meum, similis ero Altissimo, & Ezech. 8. dixit: Deus ego sum in cathedra Dei sedis (quibus maxime decisio, quæstiones de facto innititur) satis comode à Patribus interpretibus, & Theologis aliis de expectata à Demone similitudine aliqua Dei, non in natura vere, sed in existimatione, & opinione aliorum (vt plane apud idololatrias est affectus) vel in aliquo alio extrinseco munere creaturis præfrendi, omneque docendi (vt inferius videbimus, explicetur. Solus Nazianz. carmin. 6. de substantiis mente prædictis pro appetitu Diaboli, & equalitatis Deo in natura expressè videtur: cui concordat Glossa Pl. 68. ad id. *Quia non rapui, tunc exsoluebam*, Magister in 1. d. 6. c. 1. & citati Doctores scholastici affirmatiua sententia appetitus Diabolici similitudinis in natura, intrinseco-ve aliquo Dei in q. de facto adhaerent; imo Glossa ibidem, simili appetitu equalitatis cum Deo, in natura, siue (quod idem physice, & ad rem præsentem est) intrinseco aliquo Dei. Propterea nostros in parafillo peccasse à Diabolo deceptos, vt eius suggestionem, & tentationem, cui succubuerunt, (*eritis sicut Di. scientes bonum, & malum*) haud leuiter insinuat. Alarc. d. 9. c. 2. concl. 4. n. 11. affirmat de possibili, & de facto valde in affirmatiua sententiam propèderi ibi, & clarior n. 19. §. *An vero ita peccauerit*. Circa hanc sententiam, tria examinanda sunt, quorum duo præsuppositiue solum, tertium vero directè ad quæst. & difficultatem, quam nunc versamus spectat. Primum. An eiusmodi appetitu equalitatis cum Deo in natura aliquave perfectione Deo, eiusque naturæ intrinseca, & physice identificata, peccare Angeli poruerint? Secundum. An eius peccati possibilitas in Angelis supposita, de facto illo Angeli peccarint? Tertium. Quandoquidem eiusmodi peccatum propriæ, & specialiter dictæ superbiæ esset, scilicet excellentiæ propriæ affectus inordinatissimus: an fuerit primum Luciferi peccatum: quod in questione hac directè proponitur. Circa primum S. Thom. q. 16 de malo. a. 1. & 1. p. q. 6. a. 3. ubi Caiet. & Thomistæ Domin. interpretes negant eiusmodi peccatum Angelis possibile (tamen S. Thom. de efficacia voluntate, & affectu Luciferi, non de simplici coplacentia, & velleitate loquitur, vt nuper Molin. aiebat) Alex. 2. p. q. 98. n. 3. Alb. in 2. d. 5. a. 1. S. Bonau. a. 1. q. 2. Agid. q. 1. a. 1. Hericus q. 1. a. 3. Durad. q. 1. n. 13. Capr. d. 4. q. 1. a. 1. concl. 2. & 3. concl. 3. solut. 1. & 2. contra 2. concl. Marfil. in 2. q. 5. a. 2. concl. 7. Ferrar. 3. contr. g. c. 109 §. sed contra prædicta Vvill. Parif. 1. p. t. 1. partis princip. de vnica c. 109. Palacios, & Malon. in 2. d. 6. & alij apud Soar. cit. 1. 7. c. 1. quibus adde nostros Lud. Torres d. 61. dub. 3. & Arrub. d. 178. c. 2. Tanner. d. 5. q. 6. dub. 4. Præp. qui eam censet probabiliorē ad citat. a. 3. dub. 1. n. 27. §. *Alij negant, & confirmantur*, vsque ad n. 28. (tamen exinde oppositam videatur ab objectionibus vindicare) Quos iuxta citan-

das, est non ex physica, & metaphysica possibilitate, ex morali tamen, seu prudentiali impossibilitate, ex qua eiusmodi peccatum graue, & ob quod damnaretur de facto (de quo est disputatio) Angelis negat, videtur censere eadem morali & prudenti repugnantia illud Angelis impossibile.

2. Dicendum tamen est: Angelos quosuis (quare, & Luciferum) peccato, & graui, & grauissimo affectus inordinati equalitatis cum Deo, secundum naturam, eique intrinseca peccare absolute potuisse, ita recitati DD. initio numeri primi. His adde nostros Mol. ad citat. art. 3. Soar. cit. c. 12. à n. 14. Gran. tr. 13. d. 2. sect. 5. Alarc. tr. 6. d. 9. c. 2. n. 13. concl. 4. Ariag. d. 24. sect. 4. concl. 4. Ratio est: quia, est Angelus, antequam primo peccaret, nullum errorem pati possit, vt se esse Deum iudicet possibile, ac proinde in id cognitum, & iudicatum possibile ferri nequeat; attamen in id, simplici apprehensione cognitum, & conueniens repræsentatum simplici affectu ferri absolute potest: cui habendo iudicium de sui obiecti impossibilitate, non obest, Sic Dæmones apprehendunt Deum durum suorum criminum vindicem, & vltorem esse: quod tamen esse impossibile iudicant, sciuntque euidenter esse impossibile: ac de sic apprehenso defectu, & absolute non esse Dei ipsis commodo, ne ita puniantur, simplici affectu, seu velleitate de eius non esse efficiuntur. Similiter homines apprehendentes se aues esse, volareque per aëra, ac cælos volatu transcendere similibusque inanibus apprehensionibus bonorum, ipsis euidenti iudicio, suo impossibile, vane delectantur, siue ea impossibilia ipsis euidentia, absolute simplici apprehensione, siue composita conditionate, & in hypothesi proponantur, vt contingit, cum cogitat Dæmones si non esse Deos etc. & hominibus. Si ego essem aui, & per aëra volatu cælos, & vltra ascenderem. Ita etiam, & honeste, homo peccato letari hac apprehensione potest, si non peccasset, & honestissime, ingenti supra modum merito simili, ac celebratissima, sua apprehensione delectabatur, & afficiebatur Aug. ardentissime, dum aiebat. Si ego essem Deus & Deus esset Aug. mallem illum, quam me ipsum Deum esse; quæ tamen apprehensio impossibile pluribus Aug. notissimorum, ac euidentissimorum, nota erat, & tamen apprehensio ab eorum impossibilitate præcindens satis ad eos effectus, seu affectus in voluntate excitandos erat, siueque satis inde vero probatur similis (est oppositus) affectus simplicis complacentia, & velleitatis essendi Deum ex apprehensione, simili Luciferi, & Angelis reliquis in statu viae, non solum possibilis, sed grauius etiam peccaminosus, vt, & Aug. affectus ille honestissimus fuit. Dixi cum affectum simplicis complacentia, & velleitatis ex apprehensione, vel absolute, vel conditionate habita ibi sistendo esse turpem, & graue peccatum, contra Art. cit. f. 4. n. 3. concl. 3. quin progrediatur affectus ad complacentiam de alio impossibili similiter apprehenso de non existentia Dei quam à Dæmonibus, haberi superius diximus. Propter autem ad hominem: quia idē asserit eodem n. concl. 4. necessarium esse ad eius affectus, & complacentia cuiusvis excellentiæ propriæ, vltra, & supra vniuersumque naturam, & proportionem omnem cum ipsa, & inordinatam, ac nimium excellentiæ propriæ, & subinde superbiæ propriæ & specialiter dictæ affectum esse, vt graue superbiæ peccatum sit: qui simplex illa complacentia, & affectus Deitatis apprehensæ, vt habita ab Angelo est appetitus, seu effectus, excellentiæ propriæ, vt propriæ, & habita ab ipso vltra eius naturam, omnemque capacitatem (nec dum proportionem) sistendo in ipsa, eiusque possessione apprehensa, ergo est affectus, & peccati superbiæ propriæ, & grauissimū, ac nimis inordinatū præ nimia improportionem infinita excellentiæ in qua affectus, & complacentia illa fertur cum natura Angeli, de illa, vt propriæ, & præhabita sibi complacentis, quin vltimus affectus ad complacentiam de eo, quod Deo Diuinitatis excellentia deficiat, odio, vel inuidia progrediatur.

3. Et quidem maior syllogismi euident est à definitione ad definitum: tamque illa, quam conclusio tota tradita Eccl. 3. verbis illis *Altiora te ne quaesieris*, & toto Pl. 130. *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elatus sunt oculi mei. Neque ambulauit in magnis, neque*

4. Id vero lectus habet in affectu illo ardentissimam charitatis Aug. ex qua non sibi de ea excellentia complacere superbiens, nec aliter, nisi per eam in Deum, quem ardebat, transferre: ac proinde affectus ille noster, quem superbia, sed charitas impendit, prae ultra possibilitatem, ad impossibilitatem etiam, prae suo ardore, concitatur, atque proiecta. Similiter de peccatoris velleitate illa, siquidem impecabilitatem, vel peccati odio, vel Dei etiam amore velleitate illa, et complacentia simplici vellet, ne peccare, Deumque offendere, adhuc posset, non autem, vi superbiere, ac sibi vane de eiusmodi excellentia Diuina impecabilitatis, qua possesse atque ipsum orantis, sibi attento, vi moriatur, complaceret. Dices contra malitiam in eo affectu gratam, vitam. Ad grauitatem culpae opus est, vi actus, seu affectus ex plena deliberatione pleneque simplicitate, et absolute liber procedat, quod, nisi ex praefinito, et per iudicij in veritatem partem propositionem, et perperensionem affectus, seu actus praeus procedat, fieri nequit: qui per nos complacentia illa Luciferi de sui identitate cum Deo, ex sola simplici apprehensione eiusmodi identitatis dirigitur, ac procedit, quin ex iudicio de ipsa, eiusque conuenientia naturae Luciferi ad eius possibilitatem, necdum actualiter, possit procedere: ergo is affectus seu actus simplici complacentiae, et velleitatis Luciferi de identitate, sui cum Diuinitate, sui de eo, quod fit Deus, malitiam grauem habere absolute

7. Dicitur autem secundo, in quaestione de facto Lu-
cifer per factum affectu complacentiae, simplicis, & ve-
lletatis aequalitatis cum Deo, secundo interueniens
& naturam Dei de facto peccauit, Efficit contra Doctores
negantes huius peccati aequalitatem possibiliter, citatos n. 1. by factu finem, & ex iis, quod possibile adiungit,
aut non adeo rigide impossibile censet, effi-
etiam contra Quirios d. 74. scilicet i. n. 3. *Prima interueniens*
contra Vasquez cit. c. 7. by reputat quaestio-
nem dubiam, & ac nullo modo fundamentum affirmatiue de-
finitum, vt vidimus n. 1. by finit. Habet tamen con-
clusio hac Patronos, Doctores omnes, quos ab eis
numeri initio rectulimus, Nazianzenum orat. vt. 8. 8.
ita scribentem. *Hac (inuidia) & Luciferum obsequi*
ob mentis clariorem profusionem, indignum enim, quod
intolerandum dicebat, se, cum Dominum esse (ita tri-
que apprehensione, & cogitatione) non Deum quous
(vt debebat) excusari. Clarius carm. 6. de loboliti-
onis mentis praedicat ait,

Quocirca primus male sana mente, tumescens
Lucifer (eximio nam quod frueretur honore
Sperabat regale Dei solumque Decusque)
Corruit amisso vel is Splendore: miseri-
que dum Deus esse cupit &c.

[illegible]

qui cogitationis, & affectus superbi relati initio solum suum supra empyreum volebat deferuisse, si deinceps astris, nubibusque à Deo empyreo inferioribus insidere optasset; cum tamen, superbia, ac superbiorum cogitationes, & affectus ad maiora in dies appetenda inardescant, & crescant iuxta Psalm 73. *Superbia eorum, qui se oderunt ascendit semper.*

6. Secundum testimonium ex Ezechielis 28. in quo, ut supra vidimus Regis Tyri, ac Luciferi superbia, & ruina intercalatis verbis ad litteram refertur: ita vero, ut alterius, ex eis casus, & superbia, litterali sensu alterius historia figurato ab Spiritu Sancto etiam intento refertur; qui figuratus sensus superbiæ, & ruinæ Luciferi ab Spiritu Sancto intentus in Regis Tyri litterali historia toto eo capite, (ut alij volunt) narrata superbiæ, & casum Luciferi æq. certitudinis, ac si de Lucifero ad litteram, eiusque peccato, & ruina sermo ibi texeretur faceret, eisdem Doctoribus fatentibus, quo positum superbiæ, ex qua viceret, siue ad litteram, huc figurato sensu lapsus ab Spiritu Sancto per Ezechielem dicitur: sit, quod se esse Deum dixerit, ac complacuerit, ut n. 1. dicitur, *quod eleuatum est cor tuum, & dixisti: Deus ego sum*; & *dedisti cor tuum, quasi cor Dei*, & n. 6. *Et quod eleuatum est cor tuum, quasi cor Dei*, & n. 9. *Numquid dicens loqueris Deus ego sum coram interficientibus tui* Eiusmodi complacentia de eo, quod Deus esset, & affectum similitudinis cum Deo in natura, superbiæ Luciferi peccatum de facto fuisse aperte, & ex omnium Patrum, & interpretum, ad id caput in intelligentia monstratur. Tertium testimonium secundi huius datum sensum vel deconfirmat, & conclusionem (me iudice) clare probat. Prælium Michaëlis, & Angelorum eius cum Luciferi, & apostatis sequacibus, exemplo, & suasionibus oppositis peccato, & cogitationi Luciferi & habitum est: atque exemplum, & suasio Michaëlis, ut Luciferum, &c. à peccato suo ad bonum frangi reuocaret, ab scriptura memorata, illa tota, & sola est. *Quis sicut Deus ex qua militat caelestis Princeps Angelus Michaël nomenclaturam sibi adiecit: Ergo Luciferi peccatum, & cogitatio fuit se Deum esse, ac Deo similem in natura.* Probatur consequenter: nam is solum directe, & immediate exemplum, & suasio illa Michaëlis, *quis sicut Deus* aduersatur.

7. Certe, quæ huic conclusioni possunt opponi nullius sunt ponderis. Nam quæ ab impossibilitate, vel affectus huius, vel grauis malitiæ in illo inueniendæ obiciebantur, à nonnullis, ac subinde contra eius absolutam existentiam militabant, dissecta sunt, dum primam conclusionem probauimus, ex quibus illud etiam diluitur, quod ex verbis Anselmi de casu Diaboli c. 4. opponitur contra hanc conclusionem, *Quo modo, inquit, potuit Diabolus velle, quod non potuit indicare? Non enim adeo obuia mentis erat, ut nil aliud simile Deo cogitari posse nesciret.* Loquitur tamen, de efficaci absoluta voluntate, quæ ex iudicio possibilitatis obiecti, ac negatione subinde euidentis iudicii de eius impossibilitate debet procedere, quam nos etiam in Luciferi negamus, ac solum simplicem complacentiam, & velleitatem aequalitatis cum Deo in natura, ex simplice solum apprehensione (quæ de euidenter notis impossibilitatibus esse potest) oriundam. At, inquit, ex aduersariis nonnulli voluntas Luciferi, non simplicem complacentiam similitudinis Dei, sed desiderium, & efficaciam quidem, denotat: ut patet ex illis, *in calo confendam*, quæ de faciendis sunt. Atqui per nos efficax voluntas, aequalitatis, & similitudinis Dei in natura, vtpote rei euidenter ipsi impossibilis repugnat Luciferi: ergo ea voluntas, eo Ista loco significata non fuit similitudinis Dei in natura, sed, ut summum, in extrinseco aliquo. Respondetur negando antecedens. Nam complacentia simplices, & velleitates de obiecto impossibili, ac conditionata desideria sub conditione euidenter impossibili apprehenso simili voce optatiui temporis praesentis, vel futuri imperfecti, vel absoluti, vel in hypothese, ac sub conditione, æque commode significantur, quæ: ut patet, in eo, qui cogitans se auem esse in volatu per aëra delectatur, quem affectum recte explicaret, si diceret: volo ab

per aëra, & calos transcendam, non quia id faciendum à se iudicet, ac efficaciter velit, sed quia ita esse, vel fore apprehendit, & gaudet. Opponunt demum credibilem nusquam esse excellentissimum, & sapientissimum Angelum Luciferum, imo neq. ex Angelis infimum, ob inuicem illam somniant, & vmbriticæ excellentiæ Diuinæ, non iudicata, sed solum apprehensa delectationem, deliberationis accessu (ut opus ad adeo graue, & infandam malitiam erat), tanta turpitudine, & praeparatis tartari suppliciis æternis propositis prostratis, tamen illa primo ex praconciliato & deliberato concepit, vel motu primo primo, ex simplici illa apprehensione (quod fieri connaturalius poterat) conceptam non illico abiectile, sed consulto conseruasse. Verum creatæ fragilitatis, etiam sapientissimorum, & perfectiorum experientia frequentes huic Luciferi miserrimo, & stolidissimo casui & admirationem eximunt, & faciunt fidem: ut ex eo etiam, eius proloqui: *Magnarum mentium errores non, nisi ingentes, esse: veritas caperit.* Quod si indeliberato (ut eximo) eiusmodi complacentia simplex de propria Diuinitate, apprehensa primo concepta à Luciferi fuit ac primo percepta eius delectatio quantum efficacit ad deliberatam in illa contra (naturales praesertim) rationes omnes persistentiæ, & ruinam afferat satis suadet, cum experientia, quæ ex delectatione prauæ actionis indeliberatæ præcepta ad illam deliberatæ conseruandæ, vel repetendam adeo potenter, etiam contra supernaturalia Dei auxilia voluit impellitur: id quod nec Diabolus, sua etiam fors ruina edoctus ignorat: quandoquidem, eos in nobis subitos prauos motus excitat, ut nos eum acius tentare permittitur fortius imperat, atque in peccatum impellat: tum etiam experientia à contrario, quæ Deus, ut nos, ad virtutes exercendas, & vitiis oppositis, restitendum auxilium gratia suæ armat ac subitorem motuum, de earum virtutum delectationibus, nos præuenit: ut idcirco Patres, & frequentissime Augustinus, atque ex eo praesertim Valquez noster, & ex eius eruditione, & sententia sapientes quique Theologi potiores efficaciam auxiliorum (quod ad physicum eorum attinet, non autem ad effectus infallibilitatem) magnam, & præcipuam partem in his indeliberatis virtutum motibus constituant.

8. Circa postremum examinandum, & decidendum inpraesentiarum dicendum est tertio. Affectus superbiæ praefatus aequalitatis, & similitudinis in natura cum Deo fuit Luciferi primum peccatum, docuit expresse Maior citatus n. 1. in idque ex nostris aliqui inclinant: alij valde probabile reputant, quos sub eius numeri initium relatos inuenies. Probatur quia ex affectu Luciferi, & recognitis nullis hunc aequalitatis ad similitudinis Deo in natura tempore, aut natura anteuit, nec connaturaliori eorum ordine debuit praefato affectui praeire: immo vero alij omnes huius confectionaria sunt, & appendicula, quasi connaturalia, ut, cert., cōstabit, de eo, qui ab Scotistis, & Nominalibus aliquot primo loco censetur, de aliis cert. 6. quod si connaturaliori modo, & ordine prauus affectus iRe alios debet antecedere ita esse factum legitime in bona Theologia concluditur. Probat secundum, ex scriptura: ex qua ostendimus cert. 1. primum Luciferi peccatum fuisse propriæ, & specialiter dictæ superbiæ, ut ab aliis speciebus peccatorum diuerse: ex hoc vero certamine constat, locis scripturae, quibus causa tota Luciferi, atque casus eius à gratia, & felicitate illa, in qua creatus fuit, atque eius ab empyreo in inferni barathrum electionis affectus ille describitur, affectum illum aequalitatis Deo in natura vtriusque, & à gratia, & ab empyreo in tartara casus, ut totam, & vnicam, vel præcipuam causam referri: atque casus à gratia, in qua creatus Lucifer à Deo est, causa tota fuit primum eius superbiæ peccatum: ergo dum effectus ille aequalitatis Deo in natura casus à gratia, causa, & tota praesertim ab Isaia, & Ezechiele describitur primum superbiæ Luciferi peccatum fuisse asseritur, esto: alia peccata in via etiam admiserit ob quæ etiam, via statim exacto fuerit suppliciis irreuocabilibus, & æternis damnatus, & additus.